

Lec'hvien Yves-Marie

(Pleraneg 1872 – Landreger 1899). Soudard e oa bet, ha beleg.

**Gwerziou ha soniou
dibabet
gand e vignoned diwar e baperou**

Taolenn

Kenskrid (Dir-na-Dorr)

Kenskrid (Abherve).

War maro an Aotrou Lec'hvien. (Gab Liskildrey).

Maronad ar barz yaouank Lec'hvien (Taldir

En ribl ar ster.

Ar Bugel hag ar Maro.

Huñvre. (*Notenn gand Embann an Hirwaz*) : *En amzer-ze e oa eun doare brezel etre ar skoliou laik hag ar veleien gatolik.*

Ar Falher.

Ar Mêsaer.

Huanadou eur zoudard.

Moueziou ar Vered.

Ti ar Paour.

Ar ster.

Kimiad ar mousig bihan.

Ar havell goullo.

Gwreg ar Mezier.

Al lizeriou devet.

Ar pok diwezañ.

Perag ?

Kroaz ar sturier.
Distro ar Mousig bihan.
O soñjal en Neñvou.
Bevet Brezi-Izel !
Da zerr-noz

Kenskrid

An aotrou ‘n abad Lec’hvien, mestr-keleñner e kloerdi Landreger, a oa euz Pleraneg. En eul leh anvet Kermestr, demdost da Bempoull, emañ e di ; eno e vev e dad hag e vamm, en-dro deze kalz a vugale. Ne oa ket re : mez ar Mestr en-deus e zoñj e-unan. An aotrou Lec’hvien a oa savet e karantez Doue hag e Vro, euz a-berz e dud, nemed komzou ha skweriou mad : e di a zo bet a-viskoaz skwer an tiegeziou kristen ; dre ze e krogas abred ennañ ar c’hoant da labourad ‘vid mad e Vro. Bepred e vije o soñjal petra ‘oa ar gwellañ d’ober evid adsevel on Breiz hag he divenn ‘eneb peb fall. « War ar feiz nerzuz, emezañ, evel eur rohell, eo red dim adgwirizienni on yez, hag on hiziou koz. » Ar wirionez a oa gantañ, hag ar gomz-se a vo da bep hini ahanom eur reolenn. Ganet e oa Barz ha den a labour war an dro. Bezañ ‘n-evoa eur spered lemm, eur galon domm, nerzuz ha leal ; war al lodenn e-nevoa dibabet, e-neus labouret bepred heb flach tamm, karantezuz e-keñver ar re a gerze a-du gantañ, dispont e-keñver ar re all.

Me, pa hen anavezis, a welas ennañ eru gwir Vreizad, sioul ha didrouz, ‘vel eun den a zoug en e galon soñjennou uhel.

Greet e-nije kalz evid mad ar Vro, mar ‘nije lezet Doue anezañ ganim ;mez me ‘gred penaoz euz ar bed all, e-mesk ar Vretoned koz euz ar re¹ ‘oa ken heñvel, e sikouro bepred

¹ ar re : pere, er skrid orin.

ahanom : beleg ha Breton, e vo ‘kichen Doue gwellañ kannad ar Vretoned yaouank.

Dir-na-dorr.

Evid skriva diwr-benn on mignon “An Tremener“, em-eus lezet ma fluenn gand « Dir-na-Dorr“ a anavez mad anezañ. Evdi on-me, n’am-eus bet an enor d’hen gweled nemed eur wech, en diskenn hent-houarn Sant-Brieg. Ne ouien ket neuze e vije bet ar genta emweladenn-ze an hini diwezañ ivez. An “Tremener“, en e zon war ar falher, e-nevoa diskouet dim pegen prim ha pegen garo e sko an Ankou, falher an aotrou Doue. Eñ e-unan a zo bet eur skwer euz ar gwall-daoliou-ze. Doue da vo gand e ene !

En Cymru emañ ar hiz, pa varv eur barz, da zevel eul levr gand e oberou. Oberou an “Tremener“ a zo deuz an dibab ; moullañ aneze on-eus greet eta, hag e kinnigom aneze d’on lennerien en koun euz an hini e-neus greet hag en-nevoa d’ober kement a vad d’ar Vro ha d’he yez.

Abherve.

War maro an Aotrou Lec'hvien.

Hekleo Kersah, savet ho mouez,
Dre ar hoajo' ;
Ar barz klevjoh ken aliez
A zo maro !

Tourel Maho, war re grehenn.
'Uz da Borz Don,
Ne hlevfet mui e delenn,
Skлentin o son !

Ken prim ma tarz al luhedenn,
En oabl teñval,
Ken prim eet kuit ar sklêrijenn,
Ha noz du-dall !

An *Tremener* goude bezañ,
Siwaz, 'n-eus bet
Kanet dim soniou ar flourrañ
A zo tavet.

'Vel an alhweder o sevel,
War-du 'n heol splann,
A zi tizet gand ar sparfell,
E-kreiz ma kan !...

O avel ! perag diskar gwe',
Freuz 'leiz o beh,
Pe zo gwe' all nan eus oute

Nemed koad seh ?

Diraog, perag eo sonn 'vel an dero,
Da benn dibred,
Pan eo diskaret 'bazz an erv
An tammez ed ?

O ! maro kri', te 'sko taolio'
Pounner-meurbed !
Mar zo kalon pe skiantcho',
'Zaillez kammed.

Ha siwaz, netra dalvez dim
Klask stourm ouzit :
Da falh garo 'vezo ouzim
Bepred gonid !

Doue, 'felle eur barz dezañ,
'Kichenn e dron ;
Dibabet en-deus ar gwellañ,
Setu ennon !!

(Gab Liskildry).

Maronad ar barz yaouank Lec'hvien

Me 'glev ar hloh-kñv o son glaz :
...Re aliez e tint, siwaz !

Deuz tu ar Huz-Heol, an taoliou
A zon stank war an aveliyou.

Da bete Roazon deut ar helo' :
Kloh an Ankou, piou 'zo maro ?

*

« Eur Barz, a groz ar hloh en êr,
A zo maro en Landreger.

Eur Barz yaouank, izel-galo,
Doue da vo gand an Anaon ! »

Kloh ar hañv a dint glaharuz,
E vouez 'zo yen ha truezuz.

'Vel pe ouelfe en e wisk arm...
Mez n'ema ket e-eun o harm.

Brezi-Izel 'deus gouelet ive'
D'ar vleuvenn trohet ken beure,

D'ar Barz, yaouank a zeblante
Dond brudet-braz en Brezi eun de',

Youl Dœu ‘zo don ; n’hellom ket
Gouzoud petra ‘zo ‘n e oueled.

Evelkent, gwad Barz eh eo,
War ar maro-ze ‘kresk eur beo.

Gwad ar Varzed a zo kouezet
‘Zo bet had ar re da zoned.

*

Kousk, o ! *Tremener* Helavar,
Kousk en peuh ‘n ez kwele douar.

Da lezano ‘zo gwir, Lec’hvien,
Rag n’ah-eus greet nemed *tremen*.

Marteze, ‘n eur dibab hennez,
Da blanedenn haro ‘welfes.

Mez da v[^]nn az-teus degaset
War di Breiz, ‘zo kazi savet.

Dihaont ha faeüz euz ar brud
‘Vel eun eostig-koad en e glud.

Da vouez a oa kalz lirzinnoh,
Hag en eur guz, ‘kanez gwelloh.

*

Sent Breiz en o ParadBz kaer,
'Degemero da ene sklêr.

Keid ma kousko 'n e arched koad
Da gorv divlamm, *Tremener* mad.

Taldir

En ribl ar ster

Ponner e oa ma zreid, ha ma hein daoubleget ;
Ar hwezenn a ruille war ma zal poultreneg
Ha skuiz e oan o vond ma-unan dre an hent
Goloet ha meineg, dre beleh e kerzen.

Goude bezañkerzet pell-braz ha gand anken,
Demdost d'ar huz-heol, 'n em gavis eun draoñienn
Leun a freskadurez 'leh e ruille eur ster,
Gorreg ha dudiuz, a-dreuz d'ar prajeier.

'Vid diskuiza eun tam e ris eun azeig
En ribl ar ster, 'n eu leh gwasket. Eul lapousig
A gane 'uz d'am fenn e ganaouenn lirzin.
'N eur veska e vouezig, gand truezig eur vilin.

Den ebed war an hent, den ebed er parko',
'Vel pa vije dre-oll tremenet ar maro ;
Er pellou, kouslkoude, klevet c'hoaz o vlejal
Ae zaout, ha chas tagnouz war o lerh oh harzal.

A-benn eur pennadig, eun den a dremenas.
Toued a ree Doue 'vel eun diloster chas ;
Skrijal a ree 'eneb d'an Neñv ha d'an douar
Ha skei ree didruez ar marh 'oa ouz e garr.

'N eur weled an dra-ze, glaharet ma halon,
E soñjis kement-mañ : Ar ster ah a d'ar mor don,
Al lapousig a gan meulodi da Zoue

‘Kichenn an neiz en-deus kuzet e-mesk ar gwe’ ;

An heol, e-pad an deiz, a sklêrijenn ar bed,
ha, pa ‘h arri an noz, al loar hag ar stered
A deu da lugerni en bolz hlaz an Neñveo’,
Ken skeduz ha ken splann evel êledigo’.

An oll draou krouet, ‘n eur ger, ‘ra an dever
‘Zo bet gourhemennet deze gand o Hrouer
E teu hepken, an den, eur hrouadur dispar,
Dibabet gand Doue evid ren an douar,

‘Teu da zevel e vouez ‘eneb an Doue-ze,
Ha da lakaad e nerz, e spered, e vuhe’,
D’ober brezel Dezañ en eur stumm ken euzuz
Ken e tenn war ar bed ar gwalleuriou spontuz.

Doue, Rener pep tra, pa’z oh ollhalloudeg,
Gret ma vezo an den ‘n ho servij kaloneg,
Roit nerz d’e volante’, d’e spered sklêrijenn,
Evid ma’h ey d’an Neñv d’ho meuli da viken.

20 a viz Mae 1808.

Ar Bugel hag ar Maro

An heol a skuill war an douar
E sklêrijenn vadelezuz ;
Kas 'ra kuit anken ha glahar,
Ha renti 'ra an oll joaüz.

Er halonou e lak buhe',
Mez, evid distruj e labour,
Ma 'wel an Ankou didrue'
'Lemma e falh dibalamour.

En ribl ar ster, eur bugelig
A red, a hoari hag a gan ;
Tridal a ra e galonig ;
Ne oar ket 'zo er bed-mañ poan.

Diwall, ma bugel, o ! diwall !
Na dostaez ket re d'an dour ;
Me 'wel aze, 'n eur horn teñval,
A-dost dit, skeudenn eun treitour...

Mez ar bugelig, dibreder,
A red hep soñjal droug ebed...
E droad a ruz, ha 'barz ar ster
Ar paourig kêz a zo kouezet.

Kenavo bremañ, tad ha mamm !
Kenavo, kerent, mignoned !
Kenavo c'hoariou divlamm,

Ha c'hwi, bokedo alaouret !

Klevet e oe eur skrijadenn
O sevel, euzuz 'uz d'an dour ;
Mouez ar bugel kêz o houlenn,
En añv Doue : Sikour ! Sikour !

Sikour ebed na arruas,
Hag ar bugelig gwalleuruz
Buan d'an don a ziskennas.
Na pebez maro truezuz !

Evel-se, ivez, aliez,
« Arru gand an den er bed-ma' :
« Wechou, 'n eur glask al levenez,
E kav ar maro ar c'hwerva.

(Miz Even 1808)

Huñvre

Eun dispah braz 'oa bet en Breiz-Izel, on Bro :
Tud fall, mouget gande ar feiz 'n o halono',
O-devoa fellet de' ober d'on henvroiz
Stourm 'eneb da Zoue hag 'ebeb d'an Iliz ;
Hag on Breiz, siwaz ! – truez eo hen lared,
Kalz d'ar varmouzien-ze 'oa bet 'n em werzet.

En amzer-ze, amzer a oa meurbed spontuz,
Soñjal enni hirie a zo din gwall-boaniuz !
Ne vije klevet ken, en kêr hag er mêziou,
Nemed tud digristen o sevel o moueziou
Da gana soniou lik, ha da lakaad da ren
Eur fals kredenn bennag e-barz kalon an den.

Giziou on tadou-koz hag o yez venniget
Gand an dispaherien a oa bet distrujet ;
Skrivagnerien, gwerzet o fluenn da dud hall,
A skrive evite levriou displeal,
Livet enne gevier a-eneb d'or zent koz,
Rag war ar zent, dreist-oll, e taolent o malloz.

Chomet 'oa, koulskoude, c'hoaz eun denig bennag
Ouz ar giziou, ar yez, ar zent ha Doue stag,
Hag a laboure stard evid harz da goueza
Ar pezh a vad aoa lezet c'hoaz en e za' ;
Mez ze a oa nebeud 'mesk ar fall o tiroll,
Ha Breiz-Izel, siwaz ! a renkas mond da goll...

*

Breiziz, ma nreudeur ger, mar peus c'hoant da vired
Na deufe an huñvre am-eus deoh displeget
Da vezañ gwir eun deiz, hebdale marteze,
Savet oll en ho sav da stourm evid Doue,
Ho kustumou, ho yez, hag oll zent koz ho Pro ;
Anez se, em-eus aon, or Breiz 'ya d'ar maro.

(Miz Gouere 1808)

Ar Falher

An heol a strink skeduz a-dreist d'ar menezioù,
Hag a ra lugerni ar gliz war ar brankou ;
Er hoajou e klever richan al laboused,
Dudiuz, 'dreuz d'ar gwez gand an avel douget.

En tour an iliz koant ar hleier 'zav o mouez
Da zegas soñj d'an oll deuz an anaon kêz
Galvet d'ober o feuh gand an aotrou Doue,
Hag a lar d'ar re veo pedi stard evite.

Eun den 'kreiz e oad, skañv ha seder a ya
E-unan gand an hent, gand eur falh war e skoa',
Hag en eun dorn dezañ eur voutaillad jistr mad...
A-benn emberr d'an noz 'vo falhet foenn er prad.

Diwisket e borpant, troñset e vilgino',
E rochedenn dibren, e askle dizolo,
Lemmet gantañ e falh ; e krog gand e labour,
Dindan an heol skeduz e lak an traou flour.

Ar yeot glaz war e lerh a gouez founnuz-founnuz,
Hag o weled ane', 'kreiz al labour poaniuz
A ra d'eur hwezenn stank redeg diouz e dal,
E galon gand ar joa 'n em laka da dridal.

« 'Vid ar bloaz, emezañ, pa deuio ar goañv kri',
Ma loened en o hraou 'devo foenn da zebri ;
Ma hezeg, a dra zur, a deuio tomm o gwad,

Ha ma zaout, gwellaet, a roio din lêz mad.

Ha mar plij da Zoue, ‘zo braz e vadelez,
Skuill e vennoz warnon ha war ma ziegez,
Me a vo paeet mad deuz ar boan ‘m-eus hirie,
Ha kichenn eun tantad me ‘ziskuizo neuze... »

O soñjal kement-se e kav e nerz kresket ;
E falh e-mesk ar yeot a red buan bepred,
Ha, daoust d’ar hwezenn ‘zo deuz e dal o redeg,
Ankounaha e boan, mui-ouz-mui kaloneg.

Eur wech an amzer e chom eur pennadig
Ha mond a ra laouen d’evañ eur bannahig
Deuz ar voutaill kuzet du-hont en troad ar hleun,
Rag an heol a zo tomm, hag ar zehed a deu.

... Setu an abardaez : Achu eo an devez,
Ar falher ‘ya d’ar gêr ha gantañ levenez ;
Skuiz eo, ha war an hent e dreid a gouez pounner,
Mez e galon bepred ‘zo everuz ha seder.

Gweled a ra e di, du-hont ‘barz an draoñnienn,
Ha deuz ar siminal e sav eur vogedenn ;
Bremaig, gand e wreg ha gand e vugale
E tebro soubenn vad, ouz an daol ‘n e goaze.

Bezñ zo eur falher ha ne vez skuiz kammed,,
Falhad a ra an dud dre bevar horn ar bed,
Ha,, heb bezañ lemmet, e falh ‘vez lemmet dalhamd :

Hebdale, marteze, e teuio d'on falhad.
(*Miz Gouere 1808*)

Ar Mêsaer

Nan on ‘med eur bugel bihan,
Eur paour-kêz mêsaer deñved :
Nebeud a dar ‘anavezan,
Ha n’am-eus ket gwell a spered.

Ne ouezfen ket displega sklêr
Nag ar *fizik* nag ar *chimi* ;
Ar chifrou ‘gomprenan ket kaer,
Hag ivez an *astronomi*.

*

Bremañ, hervez ‘klevan lared,
Er skoliou d’ar vugale oll
An traou-ze a vez displeget
N’o gouezon ket... Din pebez koll !

Ma zadha mamm a oa paour,
Ha ‘daleg an oad a zeg vloa’,
Pa n’am-oa nag arhant nag aour,
‘M-eus ranket gonid ma bara.

Dre-ze, ar skol n’oa ket bet pell :
Goud ‘ran a-veh lenn ha skrivañ.
Niveri eun tamm, gwaz pe well...
N’eo ket a-walh se ‘vid bevañ ?

Pa oan o heuill ar hatekiz,

Ma ferson koz a lavare :
« Evidoh ‘vo eun dra iskiz
Mar n’anavezet ket Doue... »

Hag abaoe, war ar menezioù,
Er hoajou, hag an hentchou braz,
El lanneier hag er prajou,
Ha, dreist-oll, en bolz an neñv glaz.

Em-eus klasket Doue dalhmad,
‘Vid gwelloc’h hen anavezoud ;
Dre-oll ‘m-eus gwelet e lagad,
Dre-oll ‘m-eus gwelet e halloud.

Setu aze ma deskamant :
Anavezoud Doue da gentañ !
Kalz a lavar on diskiant :
Pe int pe me eo ar furrañ ?

(E miz Eost 1808)

Huanadou eur zoudard

Me ‘oar eun ti toet en glaz
Dirag eur hoad kistin ha fao :
Deuz ar gambr ‘weler ar mor braz,
Touriou, kestell, hag ilizo’.

Eno ‘m-eus bet evurusted
E-kichenn ma mamm ha ma zad,
Ma breudeur ha ma hoarezed.
Ha breamñ em-eus kalonad.

Ma Breiz-Izel em-eus kuiteet.
Bezañ zo tri bloaz pe war-dro ;
Da gostez Pariz eh on eet
Da zerviji ar Frañs, ma bro.

Abaoe, evel an dour a ruill,
Em-eus baleet war dre-oll,
Hag em-eus bet kalz a drubuill
O vevañ e-mesk tud diroll.

Gwechall, d’ar zul ha d’ar goueliou,
‘H een da gelved an overenn
Hag aliez ar gousperou
A heullien ivez penn-da-benn.

Amañ, d’ar zul ‘vel d’ar pemde’,
E vez red mad labourad stard,
Hep galloud soñjal en ene...

Hag-eñ ‘n-eus ene eur zoudard ?...

-N’eus ket, hervez lare din
Eun devez eur mestr digristen ;
En desped da ze, me ‘gav kri’
Bevañ ‘vel eun den hep kredenn.

Pegoulz ‘ta ‘teuio an amzer
Ma hellin, pell deuz an dud fall,
Daoulinañ dirag an aoter
‘N em iliz-parrez ‘vel gwechall ?

Pegoulz e hellin-me komz c’hoaz,
Heb aon ebed, ar brezoneg,
Yez ar zent koz hag a varvas
Evid o feiz ken kaloneg ?

Pegoulz ‘hellin-me, gand ma zad,
El lenneieur hag er parkou,
‘N em lakaad c’hoaz da labourad,
Seder, dindan bolz an Neñvou ?

Servij ar Vro, me hen goar,
D’eun den yaouank ‘zo enoruz :
An hini ‘labour an douar
D’e vro ‘zo talvouduz.

(E miz Gwengolo 1808)

Moueziou ar Vered

Tro mare ar huz-heol e oan em gad, eun de',
Glaharet ma halon o pedi war eur be' :
Ar galz-noz a zone klemmuz e lein an tour.
Klemmuz 'vel mouez eun den poaniet o houl' sikour.

Eun nebeudig amzer goude an "angelus"
'Zeblantas din kleved eur vouezig dudiuz
O sevel tamm-ha-tamm e-kreiz ar sioulder,
Eu voues flour evel hini eur bugel c'hoaz tener.

« Ma Doue, a lare, me ho trugareka
D'am bezañ kemeret 'barz ma oad tenerra ;
Ma vijen bet chomet 'mesk fallentez ar bed,
Marteze 'vid biken me 'vije 'n em gollet.

Leh on o veuli bremañ en lein ar baradoz,
En ivern islonkuz, o krial mil malloz
'Eneb deoh hag 'eneb d'ho lealded dispar,
Me 'vije da viken mantret gand ar glahar.

Ma zad ha ma mamm ger, dizehet ho taerou,
Ha lezet c'hoaz ar joa da dond 'n ho kalonou,
Rag me 'zo lakeet evuruz gand Doue,
Heb bezañ gouzañvet trubuillou ar vuhe'.

Me 'zo evel beuzet en eur mor a dudi,
Gand ar zent, an êlez hag ar Werhez Vari ;
Pedi 'ran evidoh ha ma fedenn, avad,

Gand an aotrou Doue ‘vez selaouet dalhmad. »

*

Ar homzu-ze ‘ree din ankounahad ma glahar,
Ha sevel ma spered uhel ‘uz d’an douar...
Pa das ar bugel ; kenkent, en eur horn all,
E klevis eur vouez skiltr gand kounnar o krial :

« Malloz d’ar bed, malloz d’e hiziou milliget ;
Malloz d’an dañsou lik, ijin an droug-spered !
Malloz d’ar re o-deus sklabezet dre ar vro
Kanaouennou hudur, da goll an eneo’ !

Malloz d’ar vezventi ‘deu da diskar an den,
Hag a lak anezañ ken izel hag eul loen,
En eur ober dezañ koll e damm skiant vad,
Ha gwerza e ene evid eur chopinad !

Malloz d’an tadou kriz, d’ar mammou didrue’
Nan int ket aketuz da reiñ d’o bugale
Kelennadurez vad, deskadurez wirion,
‘Vid lakaad ar furnez da greski ‘n o halon.

Malloz din ma-unan, pa ‘h on bet ge a-walh
Da heuil c’hoantageziou ma halon ken diwalh :
‘Vid eun tamm plijadur tremenet ken buan,
Me a vo da viken o leski ‘barz an tan... »

*

Dre ma komze hemañ, ar vouez muioh euzuz
‘Zeblante, ‘kreiz an noz, ober hekleo spontuz.
Pa oe tavet, raktal eru vouez all a zavas,
Mouez raouiet eun den koz, ha ‘vel-henn e komzas :

« Tremen war an douar evel al loened mud,
Hep soñjal en Doue, mestr ha rener an dud,
‘N eru heuille c’hoantegeziou ar galon hag ar hig,
Hag-eñ ‘h eo bezañ den ? » « Ya ! ‘vel eur pagan mik. »

Poaniuz eo, a dra zur, stourm ouz an techou fall ;
Mez an aotrou Doue a deuiio d’ho tiwall.
Mar leket ho fiziañs ennAñ, heb aon bet,
Ha ‘barz an Neñv GantAñ e vefet kurunet.

An den ‘barz ar bed-mañ ne ra nemed tremen,
Hag an hirra buhez ‘zo ‘vel eur vogedenn
A weler o sevel sonn mad war-zu an ne’
Hag a vo dianad eur pennadig goude !

Ge eta eo ar re a vev war an douar
‘Vel pe na dlefe ket ar maro o diskar,
Ha na zoñjont kammed nemed klask levenez
‘Vel pa na vijent ket leun a zempladurez... »

Tra-walh em-oa klevet ha dond a ris en-dro,
‘N eur ober eur bedenn evid ar re varo :
D’ar re ‘zo tremenet roet ho Paradoz,
Ma Doue, ha warnom skuillet stank ho pennoz.

(D'an 2 a viz Gwengolo 1808)

Ti ar Paour

En korn teñval eur hoad distro,
E-leh na deu den diwar-dro,
Eul lojenn vihan 'zo savet,
An disterra 'ouezfer kaved.
Dirag nan eus ket a vali :
Eur wenojennig a gas di ;
Ha pa ver daou en eru geñver,
Kerzed der eno na heller.

An nor 'zo izel ha bihan,
Hag ar stern anezi a zo moan,
Nemed eur prenestr nan eus ken,
Ha c'hoaz eo torret e werenn.
Diabarz 'zo nebeud a dra :
Eun daol da lakaad ar bara,
Eur pres da lakaad an dillad,
Hag eur gwele kaled 'vel koad.

Ouz eur voger liv al ludu
'Zo tached eur hrusifi du :
A bep tu dezañ skeudenno',
Bet staget eno pell a zo :
Setu aze an oll anez
En-deus ar paour 'n e diegez.
Gand se, hag-eñ 'h e' evuruz ?
O ! ya, mar n'e' ket aviuz !

Mar geo toet e di gand plouz,
Da vihanha n'eus ket a drouz.
En-dro dezañ neb leh ebed,
Nemed richan al laboused,
Mouez dister al lommig avel
O voudal 'mesk ar gwez uhel,
Hag hiboud dudiuz an dour
O redeg e-mesk ar yeot flour.

'Vid bezañ evruz er bed-mañ,
N'eo red ebed d'an den bezañ
O ruillal war arhant nag aour :
Aliez an hini 'zo paour
A binvidegziou ar bed.
N'eus muioh a evurusted
Evid an hini 'zo pinvidig,
Mar goar reizañ e galonig.

Paour-kêz, 'barz da lojenn dister,
Mar mirez da galon seder,
Da ene glan ha didamall,
Ha da spered pell euz ar fall,
Te a gavo war an douar
Evel an tañvañ diouz ar gloar
A zo miret e-barz an Ne'
Da oll zervijerien Doue.

Mar geo dister da diegez,
Me 'wel 'uz d'az penn eur palez
Savet evidout en Neñvou :
Eno, 'mesk an êledigou,
Ar zent oll hag ar sentezed,
Ar werzerien, ar gwerhezad,
Na vanko dit biken netra,
Ha te 'gano e-leh gouela.

(E miz Du 1898)

Ar ster

Beajour, azez ‘n ez koaze’ ;
Mammenn ar ster a zo aze,
E-kichenn ar menez uhel,
‘Mesk ar vein, e troad ar rohell.

Buan-buan e strink an dour,
’N eur hiboudal gand eur vouez flour,
Flour evel kan al lapoused
E-mesk deliou ar gwez kuzet.

Sell outi, du-hont er prajou,
O redeg ‘mesk ar bokejou,
Hag eñ ken plên evel eul lenn,
Pa vez kouzet an avel a-grenn.

Sklêr eo evel an arhant glan,
Ha, ‘pad an deiz, an heol splann,
Ar yeot glaz, hag ar gwezigo’,
A wel anezi o skeudenno.

Pa gouez an noz war an douar,
Ar stered skeduz hag al loar,
Evel e-barz eur melezour
En em zell laouen ‘barz an dour.

Treuzet ganti ar prajeier,
Eh arri ar ster en eur gêr ;
Raktal, setu hi strafuillet,
Ha kollet ganti he sklêrded.

Kement tra louz o-deus kêriz,
Heb mez ebed, o ! tra iskiz !
Er ster ‘vez taolet prim gante :
N’he sellet ken, fanket eh e’.

Mond a ra bepred gand he hent,
Sioul ha gorreg ‘vel diagent,
Mez, me ho ped, stouvet ho fri,
Rag c’hoaz gwel fall a zo ganti.

Deut eo da vezañ ken teñval
Ken eh eo ouz dour-teil hañval ;
An heol, al loar hag ar stered
Enni ne vezont ken gwelet.

Evel ma tosta d’ar mor braz,
D’he heul e rank strahina² c’hoaz
Aliez meur a gorv maro,
Enni kuzañ an torfejo’.

*

Abaoe em-eus anaoudegez,

² strahina : ?

Er bed-mañ a dristidigez
Em-eus gwelet meur a ene
A zo hañval ouz ar ster-ze.

Keit ha ma oant c'hoaz yaouank-flamm,
An eneu-ze 'oa divlamm,
Glan evel an erh o kouezañ
War ar mêziou, e-kerz ar goañv.

An eneu-ze, meurbed-kaer,
A oa gwir skeudenn ar Hrouer,
Ha skedi 'reent, e gwirione',
Evel an heol en e greiz-te'.

Êledigou ar Baradoz
Ne badent mui ouz o gortoz,
Hag o gervel 'reent 'n o hichenn,
Da veuli Doue da viken.

Siwaz ! dre ma'h int deut en oad,
'H int pellaet dimeuz ar vad,
Hag o heuill skweriou fall ar bed
Eh int bet mastaret abred.

Int hag a oa, gwechall, gwenn-kann,
Ha skeduz 'vel an heol splann,
A zo bremañ du ha hudur
Evel eun tammig breinadur.

Skeudenn ar Hrouer, en eun taol,

Enne 'zo bet divanket oll,
Ha deuz uhelder an Neñvou
N'o galv ken an êledigou.

(D'ar 14 a viz Genver 1809)

Kimiad ar mousig bihan

Kenavo, mamm, kenavo, tad,
Hirie a rankan ho kuitaad ;
Deut eo devez an disparti ,
Chom ganeoh, siwaz, n'hallan mui !

Kenavo, ma breurig Frañsez !
Nag a wech, gand levenez,
On-eus c'hoariet war an aod,
Hag en prajou 'mesk ar yeot !

Kenavo, ma hoar Janedig,
Karantezuz 'vel eur goulmig ;
N'hellom pelloh 'barz ar chapel
Pedi on-daou a vouez uhel !

Da vihannañ, pa vin du-hont
E-kreiz ar mor braz divergont,
Me 'vo kennerzet o soñjal
E pedi evidon 'vel gwechall.

Kenavo, ma zi bihan koz,
Ouz ar wall-amzer serret kloz ;
Ennout eh on deut war an douar :
Da guitaad a ran gand glahar !

Kenavo, ma bagig kempenn,
Ken koantig gand da oueliou gwenn ;
N'az pagein ken er poull-dour

‘Vel gwechall, pa oan dilabour.

Nag a blijadur em-eus bet
Ouz da weled ken herr kaset
Gand an disterrañ lomm avel !
Kenavo, paour-kêz c’hoariell !

Kenao, iliz ma farrouz,
Ken kaer evel eur baradoz :
Ennout ‘m-eus bet ar vadeziant,
Ha, goude, meur a zakramant.

Kenavo deoh, den a iliz,
‘N-eus desket din ar hatekiz :
Soñj am-eus deuz ho kenteliou ;
Heuill mad a rin hoh aliou.

Kenavo deoh ivez, Breur ker,
Spered lemm ha kalon zeder,
C’hwi hag en-deus desket din-me,
Gand kalz a boan, an A B C.

Kenavo deoh, bugale ‘r skol ;
C’hwi a zo ma mignoned oll ;
Pa vo an avel o krozal,
Pedet evid ar mousig fall.

Pep hini, war an douar-mañ,
‘N-eus e blanedenn da heuliañ :
Ma hini eo redeg ar mor

Ar bez braz-se bepred digor.

(E miz Genver 1809)

Ar havell goullo

En bolz an Neñv, an heol a sked,
Hag a zederra krenn ar bed :
Er yeot, er bokejou, er gwez,
Emañ o tridal ar vuhez.

An evned, pignet war ar skourr,
A richan o hanaouenn flur,
Ha klevet 'vez en êr skiltruz,
Evel eur muzik dudiuz.

Pegen brao eo bevañ hirie !
Nag eh eo laouen an ene !
Dleed a rafe ar Maro
Lezel eun tamm e falh garo.

Mez, siwaz ! e lemma a ra ;
Sell hañ' du-hont !... Peleh eh a ?...
Serret oll ha prenstr ha dor,
'Vid ne gavo neb leh digor.

*

... Eneb ar Maro hag e falh
Ne vez kammed stourmet a-walh ;
Na prenestrna dor serret kloz
Ne ra souza ar Falher koz.

E-kicehnn eru havell goullo,

Eur vamm yaouank a skuill daerou :
He mabig bihan ‘oa ennañ
‘Zo bet tennet deuz ar bed-mañ.

An Ankou, kounnaret spontuz,
Hep selaou klemmou ankeniuz
Ar vammig paour ken glaharet,
Gand krizder braz ‘n-eus eñ falhet.

Hag an heol a dalh da barañ,
Hag an evned da richanañ,
An traou n douar da greski,
Hag ar vamm gêz da hirvoudi.

*

Mamm ankeniet, na ouelet ket :
Ar bugelig ho-peus kollet
A zo savet war-eeun d’an Ne’,
Hag a zo evuruz gand Doue.

E-mesk êlez ar Baradoz
Emañ bremañ ouz ho kortoz :
Nan eus eno trubuill ebed,
N’eus ‘vitañ ‘med evurusted.

Pa diskennoh ‘barz ar bez don,
Ar horv-se ken ker d’ho kalon,
Ar hleier ‘zono ‘barz an tour
Gand o moueziou ar muiañ flour.

Hag an Iliz santel, on mamm,
‘Leh gouela d’ar bugel divlamm,
‘Gano dre bhenou ar beleg
Psalmou seder ha karanteg.

Na ouelet ket pelloh :
Sonnjet erontrol ‘h eo gwelloh
Mervel pa vez an ene glann,
Ar spered hag ar galon splann.

‘Wechou, dre ma sav er vuhe’,
Ar bugel ‘vastar e ene ;
D’e dad, d’e vamm ‘he an drubuill,
Hag ober ‘ra de’ gouelañ puill.

Hoh hini-c’hwi, kempenn ha koant
‘N)eus miret sae e vadeziant :
Ganti ‘h e’ nijet d’an Neñvou,
C’hoarzet ‘ta, ‘leh skuilla daerou.

(E miz C’hwevrer 1809)

Gwreg ar Mezhvier

« O ! mamm ger, leret din peleh emañ ma zad,
Pa n'arri ket er gêr ha bezann noz da vad ?
Aon 'm-eus o kleved an avel o krozal
Hag ar hurunou o yudal. »

Mantret gand ar glahar, he halon bruzunet,
Ar vamm gêz a hirvoud, 'n he hluch war an oaled,
Ha ne respont netra d'he bugelig yaouank ...
War he dioujod daerou 'red stank.

Bloaveziou he buhez, evel eur ster deñval
A strahin gand he dour eur bagad loened fall,
'Dremen gand kalz a herr dirag he daoulagad,
Hag a ra dezi gouelañ da vad.

O !nag eh e', siwaz ! troet he flanedenn !
Nag emañ pell bremañ he yaouankiz laouen !
Pell ivez ti he zud, 'leh ma oa evuruz,
Gwechall plahig fur ha sentuz.

Peleh emañ bremañ an hini a lare dezi :
« 'Vid da lakaad evruz me 'boanio heb distrei,
Mar kerez ganin-me unani da vuhe',
Hervez lezenn zantel Doue... »

Ar vouez hag ar homzou a oa ken dous, ken flour !
Piou en-dije soñjet e vijent bet treitour ?
Mez an oanig tener 'zo troet 'n eur bleiz kri' :

Heuz en-deus outañ pep hini.

O ! nag eh e' bet berr joa he friedelez !
E-pad eur bloaz pe daou, karantez, levenez,
Plijadur a bep tu, unvaniez gwirion...
Abaoe daerou gwalh he halon.

Greet he-deus, koulskoude, he dever penn-da-benn,
Dalhet he-deus he zi reizet mad ha kempenn ;
Nan eus netra louz, zoken er horn muiañ du,
Nemed en oaled al ludu.

Staget he-deus, evel en ti he zad gwechall,
Skeudenn ar hrusifi war dremm ar chiminal,
Hag, a bep tu dezañ, Sant Jozev, ar Werhez,
Skweriou dispar a zantelez.

Evdi ober peb mad d'an hini a gare,
D'ar pried dibabet ganti dirag Doue,
N'eh-deus espernet mann, na labour nag anken,
Na pedennou, na pinijenn.

Da betra eh eo dezi kement-se talvezet !...
Siwaz, an hini 'zo d'an evaj re dechet
Ne chom ket pell ennañ ar garantez wirion
Kaled 'vel roh eo e galon.

E gorv a zo devet gand tan ar gwin-ardant.
'N e ene 'n-eus saotret sae hlan e vadeziant ;
Kouezet eh eo pell a zo ken izel hag eul loen

Nan eo tamm hañval ouz eun den.

O ! Mezhvier kaledet, o ! Mezhvier milliget !

Soñj eun tammig 'n ez kwreg gand an enkreiz muntret ;

Soñj 'n ez pugaligou gand an naon o krial !

Lar din hag-eñ out didamall.

(E miz C'hwevrer 1890)

Al lizeriou devet

O ! al lizeriou koz
Dastumet en arh kloaz !
E. M. L.

Eur zul goude ar gouspero',
Dilabour krenn ha skuiz-marro,
Dezu am hambr serret ouz ar goañv,
E sellen ar glao o kouezañ.

Ma spered 'oa meurbed ponner,
Ha ne ouien petar ober.
Pa deuas, en eun taol, 'n em fenn,
'N em lakaad eur pennad da lenn.

Me da gemer lizeriou koz
Dastumet en eun arhig kloz,
Ha da lenn ane' gand aket
Evel pa 'm-oa o resevet.

Meur a devez deuz ma buhe'
Dirakon 'dremenat neuze :
Deiziou a joa, deiziou a boan,
Deiziou a glemm, deiziou a gan.

Nag e oa laouen d'am halon
Adlenn lizeriou eur mignon,
Eur breur, eur hoar, eun tad, eur vamm !
... Siwaz ! Eet eh int oll en flamm !

O lakaet ‘m-eus e-barz an tan :
Devet int bet oll a-unan ;
Ha gand ar moged dioute
‘Zo eet deg vloaz deuz am buhe’.

Na pebez torfetour on bet !
Ma halon baour am-eus mantret.
Piou ‘ta ‘n-esu dallet ahanon,
Penn botez, genaoueg ma’z on !...

Unan deuz al lizeriou-ze,
Karantezuz ha leun a fe’,
A oa skrivet din gand ma zad,
Hag a lare ‘vel-henn, ken mad :

« En Neñv emañ da dad kentañ
Nemed derhel e blas ne ran.
Ha kent evid sentiñ ouzin
‘H eo gleet dit outAñ sentiñ... »

Eul lizer all, kainteg braz,
-Ma gwellañ mignon hen skrivas
Pell deuz on Breiz o veaji –
‘Lere ‘vel-henn gand melkoni :

« Abaoe pevar pe bemp ploaz ‘zo
Em-eus baleet meur a vro :
Biskoaz hini n’am-eus gwelet
Ken brao ‘vel Bro ar Vretoned.

Biskoaz, m'hel lar a vouez uhel,
Da Zoue, d'e Iliz santel,
Ne zo bet hini ken feal,
Na ken doujet gand an dud fall.

« Dizehañ 'rin, heb dale pell.
Mar nan an prim da Vreiz-Izel :
Ar wennili 'zistro d'he neiz ;
Me a ranko distrei da Vreiz... »

'N eul lizer all e lennen c'hoaz :
« Me a vo beleget arhoar :
Evid ma vo prest ma halon,
Eur bedennig vad evidon... »

Doue, ma herent hag ar Vro
'Dremene dre ma lizero'...
Ga setu 'm-eus o luduet !
Nag evidon pebez torfet !

'Maint c'hoaz dirag ma daoulagad,
Gand ar flamm o troidellad :
Tad ha mamm, berur ha c'hoar, mignon,
Me a houl diganeoh pardon !
(*E miz Meurz 1890*)

Ar pok diwezañ

Astennet eo aze war eur gwele a boan,
Brevet gand an anken, drouglivet, dialan,
Hag eur hwezenn yen-skorn pizennet war e dal ;
‘Raog pell amzer amañ e vo eet d’ar bed all.
Kerent ha mignoned, bodet en-dro dezañ,
Mantret gand ar glahar, a zo krog da ouelañ ;
Hag eñ, e zaoulagad stag ouz ar hrusifi,
E galon bruzunet gand beh e velkoni,
A dro krenn e spered war deiziou e vuhe’,
Falhet ‘vel bokejou gand eur barrad arne.

‘N em weled ‘ra bugel, seder ha leun a nerz,
Ha plên dindan e dreid an hent e leh ma kerz :
Sevel ‘ra diboan ha dizoursi er bed :
E dal ‘zo digoumoul, n’en-deus trubuill ebed :
Evid gonid dezañ magadurez, dillad.
Hag ober rei dezañ kelennadurez vad,
E dad a labour stard ‘baoe beure bete noz,
A-wechou, koulskoude, avel ar bed a groz,
A yud hag a hourdrouz, garo, a-uz d’e benn :
Neuze, eun dorn a grog ‘n e zorn ‘vid hen divenn :
Dorn e vamm eo hennez : an dorn-ze ‘zo nerzuz,
Mad da ren pep hini dre an hentchou riskluz ;
Rag oll nerz ar galon ‘zo dastumet ennañ,
Ha ken kreñv ha kalon eur vamm nan eus netra.
Chom ‘ra ‘ta sonn ‘n e zav, daoust d’an arned diroll,
Heb brahitellad tamm, tra souezuz d’an oll.
Dedn yaouank kaloneg, e benn gand e zever,

Heb chuchual nepred, heb kammed koll amzer.
Souden, eun deiz a zav, lugernuz ‘n e vuhe’ ;’N em
unani a ra, hervez lezenn Doue,
Gand eur plahig yaouank, leun a furnez, dispar,
Ha ken splann heh ene evel an heol pa bar.
Evid lakaad anezi evuruz penn-da-benn,
‘Baoe beure bete noz, bemdez e labour tenn :
O ziegez a zo ‘vel eun oabl digoumoul,
Evel eun draoñienn fersk pe eru blenenn sioul
E leh kammed ne groz an avel dirollet.
Netra na den ne harz ouz o evurusted.
Doue a deu zoken, evid hen kenderhel,
Da vennigañ ane’, ‘n eur reiñ de’ eur bugel.
Na pegen evuruz e oant o-daou neuze !
An heol madelezuz, pa sked e lein an Ne’,
A greñva ar vuhez er yeot, er bokejou,
A laouenna pep tra dre-oll, dre ar mêziou,
A laka da ganañ an evned war o brank ;
‘Vel-se ha muioh c’hoaz ar bugelig yaouank,
Pa deu war an douar disis kreñv ha dinamm,
‘Ro laouenidigez ha d’e dad ha d’e vamm...

Mez, siwaz ! er bed-mañ, pep tra herr a dremen :
Eun nozvez reo ‘zo ‘walh da vritañ³ eur blantenn,
Hag a-wechou, evid diskar ar hreñvañ den
E-kreiz e nerz, na fell ‘med eru hleñved hepken,
Meur a wech da greisteiz, pa lugern taer an heol,
Komouel tev ha pounner ‘vez gwelet a-greiz-oll

³ da vritañ : ?

O sevel hag a harz slêrijenn ha tommder
Da gouezañ war ar bed ha d'hen lakaad seder.
'Vel-se ivez, allaz ! 'barz an tiegezou
E-leh ma oa evuruz ha sard ar halonou,
An drougeur, ha trubuill hag hivourdou gantañ ?

Eun taol-gwad, en-dro dezañ ar hlemmou a zav stank.
Hag eñ, taolet gantañ eur zell war e vuhe',
Ha goulet gand glahar pardon digand Doue :
« Me 'garfe, emezañ, me 'garfe 'raog mervel,
Briata ma mabig, pokad c'hoaz d'am bugel ! »

Ar bugel 'oa kaset da hoari d'eun ti all
Mez ar vamm d'hen kerhad a diredas raktal.
« Ma êlig koant, emezi, a-raog mond da gousked,
Deus da bokad d'az tad 'vel ma'z out kustumet !... »
Hag eñ war-lerh e vamm laouen braz da redeg.
« Ma zad, setu ar pok ar muiañ karanteg.
Bremañ ni gousko stard... Keno arhoaz, ma zad ! »
Hag an tad a respont, daerou 'n e zaoulagad :
« Kenavo, ma bugel, kenavo en neñvo' !... »
Eun hanter eur goude, an tad a oa maro !

*(D'ar 26 a viz Meurz 1890. Da zul ar bleuniou da 10
eur noz).*

Perag ?

Perag an den war an douar
'N-eus eur blanedenn ken digar
Ma 'h eo mantret gand ar glahar ?

Pa laos ar bokejou c'hwez vad ;
Pa gan al laboused er hoad,
Perag an den 'n-eus kalonad ?

Perag 'vez koumoulet on zal
Ken aliez, hag eñ hañval
Ouz an oabl er goañv teñval ?

Perag eh om-ni gwallgaset
Gand an naon, pe gand ar sehed ;
Perag e' ken gwag on yehed ?

'Vel eun delienn gand an avel,
Perag on halon a vrañskell
War hent ar vad, bete mervel ?

Perag war spered kant ha kant
E vez kemend a nehamant
Ken n'hellont kammed bezañ drant ?

Perag on joaiou a dremen
Ken herr evel eul luhedenn,
Hag a lez war o lerh anken ?

Perag, ‘barz ar bed-mañ an dud
‘Zo entreze mui a dabut
Evid entre al loened mud ?

Perag, evid galloud bezañ,
An den ken stard a rank poaniañ
Noz-deiz, ‘wechou, heb diskuizañ ?

Perag, e-barz ar parkeier,
Dindan ar skorn pe an tommder
E poagn ken tenn al labourer ?

Perag, evel eun emzivad
O selled da ge bro e dad,
An den ‘zo daerou ‘n e lagad ?

Perag an avel hag ar glao,
An dour, an tan, ar hurunou
A ra kement a walleuriou ?

Perag ar grouadurien oll
A zeblant ober brezel fall
D’an den evid hen kas da goll ?
- Hag eur vouez kreñv, hini Doue,
- ‘Respont deuz uhelder an Ne’ :
- Ar pehed ‘zo kirieg da ze !.

(D’ar 5 a viz Mae 1809)

Kroaz ar sturier

Kroaziou savet el lanneier,
En lez ar mor, er parkeier,
War lein uhel ar menezioù
Hag en donder traoñiennou,

Pa dremenan en ho kichenn,
Deuz ma halon ‘strink eur bedenn,
Eur bedenn ‘vid on zadou-koz
‘Zo er bed all ouz oh gortoz.

I, en o feiz stard evel roh,
Eo o-deus anvet ahanoh,
Da zegas soñj d’an tremener
Dimeuz karantez e Zalver.

Me ‘oar, damdostig d’ar mor braz,
E-kerzi eul lann meineg ha noaz,
Eur groaz krignet gand an amzer,
Hag heh ano “Kroaz ar Sturier“.

Martoloded kristen ar vro,
‘Raog mond kuit, ha pa vent distro,
D’he zraod ‘deu da bedi gand fe’,
Evid goulenn skoazell Doue.

E-pad o baeaj aliez,
Pa vez trubuill en tiegez
O klevet ar mor o krozal

Hag an avel foll o yudal.

O gwreg, he bugale ganti,
A deu eno c'hoaz da bedi,
Da houlen sikour 'vid ar re
'Zo en riskl da goll marteze.

Eun abardaez e tremenis
E-tal ar groaz, hag e welis
Eur plahig stouet d'an douar,
Hag hi mantret gand ar glahar.

Hirvoudi a ree truezuz,
Lesukel 'ree kelmmou ankeniuz,
Ha beb an amzer e lare :
« Ma Doue, bet truez oute ! »

Eun tammig pelloh peder all
Na zoñjent nemed ebatal
Ha taol en êr, en eur hoarzin,
O hanaouenn zard ha sklintin.

« Petra 'zo kirieg, ma flahig,
D'ar boan e rann da galonig ?
Perag da daerou 'red ken puill ?
Perag 'reus kemend a drubuill ? »

« Pa 'mañ da garamadezed
Er joa hag en evurusted,
Perag, out-te amañ, lar din,

O ouelañ hag oh hirvoudi ?... »

Hag ar plahig a respontas,
‘N eur zével he daoulagad glaz :
« Ma zad ha ma daou vreur henañ
‘Zo eet d’an Izland, er bloaz-mañ.

Setu bremaig, daou viz ‘zo
Na zo ket bet deuz o helo’ :
Biskoaz ken pell na oant chomet
Heb bezañ bet d’ar gêr skrivet.

« Du-hont, en chapel ar Werhez,
E pedan ‘vite aliez,
Daoulinet dirag he skeudenn :
‘Zeblant ket kleved ma fedenn.

« Ma mamm baour, klañv en he gwele
Ne ra ‘med gouelañ entr’ an de’.
Gweled a ret ‘ta, aotrou mad,
Eh eo gwall-ankeniuiz ma stad !... »

« Laka da fiziañs en Doue :
Ped anezañ bepred gand fe’,
Ha deuz lein an Neñv e skuillo
E vennoz war da drubuillo’. »

Hag ar plahig, ouz troad ar groaz,
A bedas eur pennadig c’hoaz,
Ha goude, muioh kaloneg,

D'ar gêr 'tistroas 'n eru redeg.

*

Ar bedenn vad 'zo gallouduz,
Hag, er bed-mañ ken trubuilluz,
E ra dim kad dimeuz an Ne'
Nerz da houzañv poan ar vuhe'.

(D'an 3 a viz Gouere 1809)

Distro ar Mousig bihan

« Pañ !... Pañ !... Mammig, hastet sevel,
Arrri eo ar mous, ho pugel ;
Savet buan deuz ho kwele,
Bremaig e tarzo an de'.

E-keit ha ma oah o kousked,
Ar mous bihan 'n-eus douaret :
Deut eo gantañ a-daol da vad,
Roet eo dezañ e vennad.

« Hast en-deus d'ho kweled bremañ,
'Vid ma rofet eur pok dezañ :
Tridal a ra e galonig
War dreuzou toull-dor e vammig... »

-« Deus 'ta, kêzig, war ma halon !
Na pebez dihun evidon,
Ouz da weled yah ha joauz !
Biskoaz n'on bet ken evuruz.

'Baoe an deiz ma oas eet e-kuit
'M-esu bet kalz a drubuill ganit,
Hag er mor 'zo kerred treitour
Ha gwagennou dibalamour.

Lar din bremañ, lar din gwirion :
Pa oas o treuzañ ar mor don,
Ha pa oas du-hont, en Izland,

N'az-teus ket bet a nehamant ? »

« Geo 'ta, ma mammig, aliez
Em-eus santet an dienez
Dimeuz ho kalon ken tener
Hag ho karantez diniver.

Nag a wech, pa veze noz,
Souchet e-barz ma gwele kloz,
Em-eus glebiet ma liñseliou,
Ken doureg 'rede ma daerou.

Labour ar mousig 'vije stard,
Diêz 'oa dezañ bezañ sart ;
Koulskoude, o soñjal 'n e vamm
E vije kennerzet eun tamm.

Pa lere ennañ e-unan :
Da vamm ganit he-deus bet poan ;
D'az tro, labour ivez bremañ
Da zikour anezi da vevañ.

Hag o soñjal en kement-se,
E teue din eun nerz neve' :
Piou na labourfe kaloneg
Evdi eur vamm ken karanteg ?

Er goañv kaled, ar hlasker koz,

E-tal ar hlaouyasenn⁴, d'an noz,
Ankounah buan an amzer fall,
Kaer en-deus an avel da yudal.

Me 'zo evel ar hlasker koz ;
'N ho kichenn ankounahin ivez
Poaniou ma beaj tremenet
Hag an daerou em-eus skuillet... »

-« Me 'garfe n'afes ken du-hont :
Pa vezez war vor me am-bez spont,
O soñjal er herreg treitour
A zo kuzet dindan an dour. »

-« Kouzl ha war vor, war an douar
E zo ivez poan ha glahar ;
Er gwellañ kig a zo eskern,
Ha dindan ar roz e zo spern.

Seul-vui 'vez bet kaled ar goañv,
Seul-vui 'prizer tommder an hañv ;
Ha, pa vez bet al labour tenn,
E vez dousoh ar gouskadenn.

Na vezet ket nehet, mammig ker,
Ho kalon baour 'zo re dener :
Setu e-pad c'hweh miz arre
E vin 'n ho kichenn noz ha de'.

⁴hlaouyasenn : ?

‘Daleg arhoaz, pa vin diskuiz,
Eh efom on-daou d’an iliz
Evid trugarekaad Doue
Hag ar Werhez santel ive’.

Hi ‘deus diwallet ho pugel
Deuz ar herreg, deuz an avel,
Ha deuz oll risklou ar mor braz :
Hi ‘diwallo anezañ c’hoaz. »

(D’an 2 a viz Zost 1809)

O soñjal en Neñvou

Nag e vez flour son an delenn,
Pa 'dreuz al lanneier melen
Douget war askell an ezen !
Flourroh eo c'hoaz mouez an Êle'
O kanañ oll : Gloar da Zoue

Nag eo dudiuz, er hoajou,
Kleved mouez al labousedigou
Pa gouez an noz war ar mêziou !
Dudiusoh e vo, en Ne',
Kleved meulodiou Doue.

Nag eh eo dous 'vid ar galon
'N em harpañ war eur gwir vignon
'Barz ar bed-mañ ken diwirion !
Dousoh 'vo c'hoaz, e-barz an Ne'
'N em harpañ war galon Doue.

Nag e tired on foaniou pell
Pa glevom mouezig an avel
O hiboudi er gwez uhel !
Pelloh 'teho ar poaniou-ze
Pa welfom eet oll gand Doue.

Nag eo talvouduz d'ar paourig,
Hanter-varo 'n e lojennig,
Skoazell ha sikour ar pinvidig ?
Talvoudusoh eo d'an ene

Skoazell ha sikour e Zoue.

Nag eo evuruz an tiad,
Ha bugale ha mamm ha tad,
Pa vez entreze buhez vad !
Evurusoh e vo en Ne'
Ar zent unanet gand Doue.

Nag e ra vad d'ar beajour
Distana 'n eur bannahig dour
E dreid tanaillet ha loudour !
Muioh a vad 'ra d'an ene
Bezañ gwalhet gand gras Doue.

(En miz Eost 1890)I

*(Amañ e vank ar pajennou 37 , 38 ha 39 al leor
o orin- N'eo ket kopiet ar bajenn 40, pa'z eo ar skrid da
heul ar bajenn 39)*

Bevet Breiz-Izel !

(Ar zon-mañ on-eus kavet kaer on-deus kavet war eun tamm paper distag, hag hi diachu ha dizano ! Da vo dim evel testamanthag aliou diweza an “Tremener“

Ha soñj az-teus ?... Eun devez d'abardae'
E oam on-daou 'n eur garradenn da vale
E skeud ar gwez.

A-dreuz d'ar volz skleuzet gand ar brankou,
E welem o redeg ar gwabrennou,
Dre an oablou.

'Mesk an deliou, al laboused laouen
A vouskane flour-flour o hanaouenn
A-uz d'on fenn.

Damdost, ar mor goloet a listri
A groze kreñv 'n eur ruillal ar bili,
'N eur eoni.

Hag e reem kaoz dimeuz an amzeriou
Ma klevet c'oaz en kreiz hag er mêziou
Son ar biniou.

Ma oa Breiziz tud feal ha penneg,
Ma komzent oll, hag heb bezañ mezeg,
Ar brezoneg.

Ha soñj az-teus ? ... An noz a ziskennas,
Eur vantell, en-dro d'an dud ledan,
Hag hen kuzas.

*

Ha ni d'an ti ; goue eun devez poan,
Ar vederien, en-dro d'an daol ledan,
'Ganas eur zon.

Ha ni on-daou, ouz an dud azezet,
On zell warnañ, a vanas souezet
Ouz e gleved.

En dour ar ster e weler an Neñvou,
Ar yeot, ar gwez, hag an oll vokejou
A vez war-dro.

Ha gand ar zon, dirag on daoulagad,
Breiz-Izel goz dispake deread
He giziou mad.

Breiziz gwechall, gwir vugale Doue,
Hervez ar zon, 'oa anvet an Êle'
Dimeuz an Ne'.

Hag e weled, en kalon pep hini,
Evel an heol, karantez feiz ha spi,
O lugerni.

Darempredi a reent ar pardonious,
D'an oll zent koz e kanet pedennou
Ha kantikou.

*

On sperejou 'nije 'dreuz d'an Amzer,
Da heuill ar zon, evel an alhweder
A-dreuz d'an êr.

Achu ar han, 'oa displeget a-bez
Istoar on Breiz, he hustumou, he yez,
Ha sklêr ha frez.

Hag on halon a dride en on hreiz,
O kleved kan ha meuleudi e-leiz
En enor Breiz.

Bevañ 'rejom eun eurvez evuruz,
Hag huñvreal eun huñvre dudiuz.
Meurbed joauz !

Pa vent tommet gand an nevez-amzer,
An trevajoù a zav o fenn en êr,
Mistr ha seder.

'Vel-se ivez, ar haner on tomme,
Hag en on hreiz, tamm-ha-tamm e save
Eun nerz neve'.

*

Hag e toujom divenn ‘pad on buhe’
Gand on halon, on spered, on ene,
Breiz hag he fe’.

Ma c’hoariet ar homediañchou,
Ma klasket an ostaleriou
‘Daon an tudou.

Ma vo gizioù ouz ar re goz hañvel,
Ha ma vo c’hoaz savet on Breiz-Izel
Uhel-uhel.

(D’ar 26 a viz Gwengolo 1800)

Da zerr-noz

An heol a zo kuzet a-dreñv d'ar menezioù :
En dremwel, eur hlerh ruz a vevn an Neñvou ;
Eur sioulder dispar war ar mêzioù a goue',
Hag eur peuh dianav a diskenn en ene.

Neuze, me a blij din 'n em hoaze war ar run,
Lenn, skrivañ, pe ober eur hornedad butun,
Kanañ, soñjal, selled a bep tu en-dro din,
Pe diskenn em halon eun tammig da bediñ.

Du-hont, en lez ar mor, emañ kêrig Pempoull,
Koant ha sart 'vel eun neiz en he zraoñnienn zioul.
Kêriz, e-pad an deiz, o-deus labouret tenn,
Rag deuz an dienez e rankont 'n em zivenn.

Bremañ, kalz dioute a zo war dreuz o dor
O kemer an êr fresk a zav dimeuz ar mor.
Ar re goz, o weled an amholo o tond,
A zoñj er bez teñval el leh ma tiskennfont.

Ar vicherourien dreut, debret gante o hoan,
A gaoze deuz an deiz tremenet hag e boan :
Hag ar vourhizien lard a gomz uhel da vad
Diwar-benn an doare da wellaad o stad.

Ar priejou, harpet an eil war egile,
A zell o bugale o c'hoari war ar hê,
Ha, kazell ouz kazell, an dud yaouank seder

A vale war an aot diskuiz ha dibreder.

Goude eh eo diskarget an trêz hag ar bezin,
Ar hobiri, renet gand paotred a ijin,
Koant ha mistr da weled gand o goueliou gwenn-tre,
A zistro prim d'ar gêr adaleg ma zo tre.

El lann, ar mesaer a dastum e zeñved,
'N eur strakal e skourjez 'vid reizañ o herzed :
E spered 'zo dineh hag e galon laouen,
Ha, pa dro en e benn, e richan eur bedenn.

« Doue, krouer an Neñv, ar mor hag an douar,
Warnom-ni divroet er bed-mañ a hlahar,
Leun a zempladurez ha ken techet d'ar fall.
Gret eur zell a druez, deredet d'on diwall... »

Eur vogedenn a zav deuz ar chiminaliou,
Hag eur vrumenn a gouez dimeuz bolz an Neñvou,
Heñval ouz eur vantell dev ha ledan meurbed,
Displeget gand Doue evdi kuzañ ar bed.

Mouezig flour an avel a voud 'mesk an deliou,
Richan al laboused a strink 'touez ar brankou ;
Ar mor 'zeblant kanañ 'n eur lipad ar bili,
Ar hloh a zon en tour... O ! na pebez dudi !

Gwall-fall eo neb a glev hag a wel kement-se
Hep sevel e galon war-zu 'n aotrou Doue.
An dud a ijin vraz 'vo meulet er bed-ma' :

Dleed a ree ivez meuli Krouer pep tra.

(1809)